

The mediation role of love stories in regards to early maladaptive schemas and marital satisfaction

Motiei Z. *MSc*[✉], Borjali A. *PhD*¹, Taghvaei D. *MSc*²

[✉] *Department of Psychology, Azad University, Arak, Iran*

¹ *Counseling and Psychological Services Center, Jahad Daneshgahi of Markazi, Arak, Iran*

² *Department of Psychology, Azad University, Arak, Iran*

Received: 2014.1.25

Accepted: 2014.11.16

Abstract

Introduction: Marital satisfaction is necessary for a successful and productive family life and is regarded as one of the determiner factors of a healthy society that will lead to a better next generation. The aim of the present study is to examine the mediating role of love stories in regards to early maladaptive schemas and marital satisfaction.

Method: The statistical population of this study was the married population in Arak city. For this purpose 210 couples were selected via available sampling. These couples answered to the Young Schema Questionnaire-short Form (YSQ-SF), the ENRICH's marital satisfaction questionnaire, and the Love Stories Scale (LSS).

Results: The results showed that the early maladaptive schemas have a negative and significant correlation with marital satisfaction. In addition, the results of the path analysis indicated that the genre stories (war, theater, and mystery) have a mediating role in regards to early maladaptive schemas and marital satisfaction and early maladaptive schemas have an indirect effect on marital satisfaction through love stories.

Conclusion: It seems that both early maladaptive schemas and love stories are the internal criteria in selecting a spouse and is considered as an important factor in marital satisfaction. Thus, it is important to consider the role of early maladaptive schemas and love stories in assessing and also beginning treatments for low marital satisfaction.

Keywords: Early Maladaptive Schema, Love Story, Marital Satisfaction

نقش واسطه‌ای قصه عشق در رابطه با طرحواره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی

زهرا مطیعی[✉]، احمد برجعلی^۱، داوود تقوایی^۲

[✉] مرکز خدمات تخصصی مشاوره و روانشناسی، جهاد دانشگاهی استان مرکزی، اراک، ایران
^۱ گروه روانشناسی بالینی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی (ره)، تهران، ایران
^۲ گروه روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک، اراک، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۸/۲۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۱۱/۵

چکیده

مقدمه: رضایت زناشویی لازمه یک زندگی خانوادگی موفق و پربار و از ملزومات یک جامعه سالم است که در کانون آن نسل آینده پرورش می‌یابد. پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش واسطه‌ای قصه عشق در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی انجام شد. **روش:** جامعه آماری این پژوهش جمعیت عمومی متأهل شهر اراک بود. از این جامعه ۲۱۰ زوج به صورت دردسترس انتخاب شدند. ابزار به کار رفته در پژوهش شامل پرسشنامه فرم کوتاه طرحواره یانگ (YSQ-SH)، رضایت زناشویی انریچ (ENRICH)، و مقیاس قصه عشق (LSS) بود.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که طرحواره‌های ناسازگار اولیه و قصه‌های عشق با رضایت زناشویی همبستگی معنادار داشتند. نتایج تحلیل مسیر نیز نشان داد که از میان قصه‌های عشق، قصه‌های گونه که شامل قصه‌های جنگ، تأثر، طنز و معما می‌شود، می‌توانند در رابطه با طرحواره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی نقش واسطه‌ای داشته باشند. نتایج نشان‌دهنده تأثیرگذاری غیرمستقیم طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر رضایت زناشویی از طریق قصه‌های عشق زیرگروه گونه بود.

نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد طرحواره‌های ناسازگار اولیه و قصه‌های عشق معیارهای درونی انتخاب همسر و عامل مهمی در رضایت زناشویی هستند. از این رو در سنجش تناسب زوجین برای ازدواج در مشاوره‌های پیش از ازدواج و همچنین درمان کیفیت پایین رضایت زناشویی توجه به طرحواره‌های ناسازگار اولیه و قصه‌های عشق ضروری است.

کلیدواژه‌ها: طرحواره ناسازگار اولیه، قصه عشق، رضایت زناشویی

مقدمه

خانواده یکی از ارکان اساسی و مهم‌ترین واحد اجتماع است. برقرار بودن روابط رضایت‌بخش و داشتن رضایت زناشویی (marital satisfaction) پایه‌های استحکام خانواده را تشکیل می‌دهد. به طور کلی رضایت زناشویی لازمه یک زندگی مفید، مؤثر و رضایت بخش و شامل ارزیابی شناختی افراد از وضعیت زندگی خویش است [۱]. رضایت زناشویی فرآیندی است که در طول زندگی زوجها به وجود می‌آید و کاهش یا فقدان رضایت زناشویی یکی از مهم‌ترین علل مراجعه زوجها به مشاوران و درمانگران خانواده است [۲]. نابهنجاری‌های خانواده و زندگی زناشویی از عوامل خطر ساز آسیب‌های روان‌شناختی در کودکان و بزرگسالان است و نظام خانواده را که در واقع زیربنای جامعه سالم است مورد تهدید قرار می‌دهد [۳]. بنابراین شناسایی عواملی که بر خانواده تأثیر می‌گذارد از اهمیت بسزایی برخوردار است.

رضایت زناشویی، ارزیابی کلی ذهنی فرد از رابطه زناشویی و میزان برآورده شدن نیازها، خواسته‌ها و آرزوهای شخصی و زوجی است [۴]. در واقع رضایت زناشویی مفهومی کلی و محصول نحوه ادراک شناختی و عاطفی فرد از کل زندگی است. افرادی که دارای رضایت زناشویی بالایی هستند هیجان‌های مثبت بیشتری را تجربه کرده، از گذشته و آینده خود و دیگران، رویدادهای مثبت بیشتری را به یاد آورده و از پیرامون خود ارزیابی مثبت‌تری دارند و آن‌ها را خوشایند توصیف می‌کنند. در حالی که افرادی که رضایت زناشویی پایینی دارند خود، گذشته، آینده، دیگران و نیز رویدادهای موقیبت‌های زندگی خود را نامطلوب ارزیابی می‌کنند و هیجان‌های منفی مانند اضطراب و افسردگی بیشتری را تجربه می‌کنند [۵، ۶]. به طور کلی، مدل‌های نظری عمده‌ای برای مشخص کردن عوامل مؤثر در رضایت زناشویی ارائه شده‌اند [۷]. نظریه پردازان رویکرد صفات (traits) و روان‌تحلیل‌گری بر نقش عوامل درون‌فردی تأکید می‌کنند و بر این باورند که ویژگی‌های روان‌شناختی زوجها موجب رضامندی زناشویی می‌شود. درمانگران شناختی-رفتاری نیز بیشتر عوامل بین‌فردی را مهم می‌دانند [۸]. در واقع از یک سو عوامل درون‌فردی (ویژگی‌های شخصیتی، نگرش‌ها، باورها، ارزش‌ها و انتظارات) و از سوی دیگر عوامل بین‌فردی (عشق، صمیمیت، تعهد، عواطف، رابطه جنسی، الگوهای ارتباطی، موضوعات خانوادگی و اجتماعی) بر میزان رضایت زناشویی تأثیر می‌گذارند [۹].

مرور پژوهش‌های انجام شده نیز نشان می‌دهد که در سال‌های اخیر توجه فزاینده‌ای به نظریاتی شده است که به دنبال شناخت و معرفی فرایندهای شناختی مؤثر در رضایت زناشویی بوده‌اند. یکی از عوامل درون‌فردی و شناختی که برای فهم رابطه زناشویی مهم است، طرحواره‌ها (schemas) هستند [۱۰]. طرحواره‌ها بنا بر تعریف خود چهارچوب‌های ذهنی هستند که می‌توان آن‌ها را ساختارهای پردازش اطلاعات در نظر گرفت. طرحواره‌ها تعیین‌کننده احساس، رفتار و فکر فرد و باورهای عمیق و مستحکم فرد

در مورد خود و جهان، هستند [۱۱]. طبق تعریف یانگ و همکاران (۲۰۰۳) طرحواره‌ها، به الگوی خود تداوم‌بخشی از خاطره‌ها، هیجان‌ها، شناخت‌ها، احساس‌ها و ادراک‌ها گفته می‌شود که رفتارها را هدایت می‌کنند. آن‌ها موضوعات ثابت و بلندمدتی هستند که در دوران کودکی بوجود می‌آیند و به زندگی بزرگسالی راه می‌یابند و تا حد زیادی ناکارآمدند [۱۱].

داشتن طرحواره‌های ناسازگار اولیه پیش‌بینی‌کننده ناسازگاری بین-فردی است [۱۱]. افراد مطابق با طرحواره‌هایی که دارند جذب کسانی می‌شوند که طرحواره‌های آن‌ها شبیه خودشان باشند و بتوانند طرحواره‌های آن‌ها را فعال سازند. به این فرآیند جذابیت طرحواره ای گفته می‌شود [۱۲]. بنابراین، می‌توان طرحواره‌ها را یکی از عوامل شناختی دانست که به طور مستقیم در انتخاب همسر نقش دارند و پژوهش‌ها نیز نشان داده‌اند که طرحواره‌ها نقش مهمی در روابط ناکارآمد زناشویی ایفا می‌کنند و اصلاح آن‌ها منجر به بهبود روابط زناشویی می‌شود [۴]. دیلیتر، سروانت و روسینک (۲۰۰۶)، معتقدند که مبنای هر آسیب‌شناسی یک یا چند طرحواره است. در رابطه با موضوعات زناشویی پژوهش‌ها نشان داده‌اند که بزرگسالان دارای مشکلات زناشویی، بیشتر طرحواره‌های ناسازگار و مهارکننده را فعال می‌کنند [۱۳]. معمولاً ماهیت ناسازگار طرحواره‌ها وقتی ظاهر می‌شود که بیماران در روند زندگی خود و در تعامل با دیگران، به ویژه رابطه زناشویی به گونه‌ای عمل می‌کنند که طرحواره‌های آن‌ها تأیید شود، حتی اگر برداشت اولیه آن‌ها نادرست باشد [۱۴]. به همین علت در این پژوهش طرحواره‌ها به عنوان متغیر تأثیرگذار بر رضایت زناشویی در نظر گرفته شده است. با وجود اینکه پژوهش‌ها نشان داده‌اند که طرحواره‌ها با رضایت زناشویی و روابط ناکارآمد بین زن و شوهرها ارتباط دارد اما مکانیسم‌هایی که به موجب آن‌ها، طرحواره‌ها تأثیر خود را بر رضایت زناشویی اعمال می‌کنند، ناشناخته مانده است. در واقع هدف اصلی این پژوهش شناخت مکانیسم‌های واسطه‌ای بین طرحواره‌ها و رضایت زناشویی است.

طبق پژوهش‌های استرنبرگ (۲۰۰۰) افراد از طریق قصه عشق (love story) خویش دست به انتخاب شریک زندگی خود می‌زنند و بنابراین نوع قصه عشق افراد می‌تواند نقش مهمی در رضایت زناشویی داشته باشد [۱۵]. در این دیدگاه مطرح شده است نوع قصه عشق در افراد تعیین‌کننده شیوه ارتباطی آن‌ها با همسر خویش است [۱۵]. اما در نظریه قصه عشق ریشه‌های تحولی این قصه‌ها مورد بررسی قرار نگرفته‌اند و فقط به این موضوع اشاره شده است که آن‌ها حاصل تجارب زندگی فرد هستند، اما نوع تجاربی که منجر به شکل‌گیری قصه‌های عشق می‌شوند، به خوبی مشخص نشده‌اند. به سبب اهمیت و نقش مهم قصه‌های عشق در انتخاب همسر و شکل‌گیری الگوهای ارتباطی زوجین بر اساس آن‌ها مشخص شدن ریشه‌های تحولی و روشن شدن تجاربی که باعث شکل‌گیری قصه‌های عشق می‌شوند حایز اهمیت بسیاری هستند. طرحواره‌های ناسازگار اولیه در ابتدای رشد و تحول در فرد شکل

متغیرها، مستلزم بررسی همبستگی‌های بین متغیرهای برونزا و درونزا باید در جهت پیش‌بینی شده در مدل باشد. در این مفروضه همبستگی‌های بالاتر از $0/80$ به عنوان هم‌خطی‌های چندگانه قوی محسوب می‌شود. این مفروضه نیز در مورد متغیرها صادق بود. در نهایت به منظور بررسی مفروضه یکسانی پراکنندگی، نمودار پراکنش تحلیل رگرسیون چندمتغیری که می‌توان توزیع رگرسیون چندمتغیری در رابطه بین متغیرهای پیش‌بین و هر یک از متغیرهای ملاک را نشان داد بررسی شد که مشخص شد واریانس‌ها همگون بوده و نمرات به‌طور یکسان در اطراف خط رگرسیون توزیع شده‌اند. بنابراین مفروضه یکسانی پراکنندگی نیز صادق است [۱۸].

پرسشنامه رضایت زناشویی اینریچ (ENRICH): پرسشنامه اینریچ را *ولسون* و همکاران در ۱۹۸۹ با هدف ارزیابی و شناسایی زمینه‌های بالقوه مشکل‌زا و زمینه‌های قوت و پرباری روابط زناشویی ساخته‌اند. هدف پرسشنامه تعیین حیطه‌های کاری و نقاط قوت روابط زناشویی و شامل عبارت‌هایی درباره جنبه‌های مختلف زندگی زناشویی فرد است که ممکن است با آن موافق یا مخالف باشد [۱۹]. خرده مقیاس‌های این پرسشنامه عبارت‌اند از موضوعات شخصیتی، ارتباط زناشویی، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت‌های مربوط به اوقات فراغت، روابط جنسی، ازدواج و فرزندان، خانواده و دوستان، جهت‌گیری عقیدتی. پاسخ به سؤالات این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت پنج‌تایی (از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) است که از یک تا پنج کدگذاری شده‌اند. جمع نمرات فرد در هر یک از سؤالات میزان رضایت زناشویی او را نشان می‌دهد. در ضمن برخی از پرسش‌ها به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. ضرایب آلفای کرونباخ پرسشنامه در خرده مقیاس‌های آن از $0/48$ تا $0/90$ گزارش شده است [۱۹]. پاداش و همکاران (۱۳۸۴) آلفای کرونباخ و پایایی دو نیمه آن را به ترتیب $0/92$ و $0/87$ گزارش کرده است [۱۹]. ضریب همبستگی پرسشنامه اینریچ با مقیاس‌های رضایت زناشویی از $0/32$ تا $0/41$ و با مقیاس رضایت خانوادگی $0/41$ تا $0/60$ است که نشانه روایی سازه (construct validity) پرسشنامه اینریچ است. تمام خرده مقیاس‌های پرسشنامه اینریچ زوج‌های راضی و ناراضی را تفکیک می‌کنند و این نشان می‌دهد که این پرسشنامه از روایی ملاک (criteria validity) خوبی برخوردار است [۲۰].

طرحواره ناسازگار اولیه یانگ: فرم کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ (SYQ-SF: یانگ و براون، ۱۹۹۹) یک پرسشنامه ۷۵ سؤالی است که ۱۵ طرحواره‌ی ناسازگار اولیه را می‌سنجد. هر یک از ۷۵ عبارت این پرسشنامه در مقیاس لیکرت ۶ درجه‌ای از کاملاً غلط (نمره ۱) تا کاملاً درست (نمره ۶) نمره‌گذاری می‌شود. نمره فرد در هر طرحواره با جمع نمرات ۵ سؤال مربوط به آن طرحواره حاصل می‌شود که دامنه آن در هر طرحواره از ۶ تا ۳۶ است [۲۱]. نمرات بالا نشان‌دهنده وجود طرحواره‌های ناسازگار اولیه بیشتر در فرد است. اولین پژوهش جامع برای ویژگی‌های روان‌سنجی این

می‌گیرند و نوع فکر، احساس، و رفتار را تشکیل می‌دهند و از این رو می‌توانند زیربنای شکل‌گیری قصه‌های عشق نیز باشند [۱۶]. با توجه به این موضوع، یکی از اهداف دیگر این پژوهش تعیین رابطه قصه عشق از طریق بررسی رابطه آن با طرحواره‌های ناسازگار اولیه است. به طور کلی پژوهش حاضر به دنبال بررسی این موضوع است که آیا قصه عشق می‌تواند در رابطه طرحواره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی نقش واسطه‌ای داشته باشد و این رابطه را تبیین کند.

روش

پژوهش حاضر در زمره طرح‌های پژوهش همبستگی قرار می‌گیرد. در این پژوهش رابطه میان متغیرهای طرحواره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی با واسطه‌مندی قصه‌های عشق مورد بررسی و پژوهش قرار گرفته است. به همین منظور از تحلیل مسیر برای تجزیه و تحلیل نقش واسطه‌ای قصه‌های عشق در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر جمعیت متأهل شهر اراک بود. حجم نمونه براساس تعداد قابل قبول برای انجام پژوهش‌های همبستگی که ۱۵ تا ۲۰ نفر برای هر زیر مقیاس و رابطه همبستگی برآورد شده است، محاسبه شد. این تعداد طبق پیشنهاد استیونس نیز تأیید می‌شود که در نظر گرفتن ۱۵ مورد برای هر متغیر پیش‌بین را در تحلیل رگرسیون چندگانه با روش معمولی کمترین مجذورات استاندارد یک قاعده خوب به شمار می‌آورد [۱۷]. بنابراین با توجه به نظر استیونس و تعداد متغیرها، حجم نمونه ۲۱۰ نفر محاسبه شد. با احتساب ریزش نمونه و استفاده نشدن برخی از پرسشنامه‌ها به دلیل کامل پر نشدن، پژوهشگر تعداد نمونه را به ۲۳۰ افزایش داد. انتخاب نمونه بر اساس نمونه‌گیری در دسترس انجام شد. ابتدا در رابطه با پژوهش توضیحاتی به اعضای نمونه داده می‌شد و پس از جلب همکاری، از آن‌ها خواسته می‌شد که پرسشنامه‌های پژوهش که شامل پرسشنامه رضایت زناشویی اینریچ (ENRICH)، فرم کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ (YSQ-SF) و مقیاس قصه عشق (LSS) پاسخ دهند.

به منظور بررسی نقش واسطه‌ای قصه‌های عشق در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی از روش آماری تحلیل مسیر به کمک نرم‌افزار لیزرل نسخه ۸/۷ استفاده شد. برای انجام تحلیل‌های واسطه‌ای در مدل‌سازی معادلات ساختاری مفروضه‌هایی باید رعایت شده باشد. یکی از این مفروضه‌ها فاصله‌ای بودن متغیرهای اندازه‌گیری شده است. این مفروضه در مورد متغیرهای پژوهش حاضر صادق بود. مفروضه دوم این است که متغیرها در یک وضعیت خطی و جمع‌پذیر عمل کنند. در پژوهش حاضر بررسی نمودار باقی‌مانده‌های رگرسیون نشان داد بین متغیرها انحراف از خطی بودن وجود ندارد. بنابراین مفروضه خطی بودن متغیرها نیز برقرار است. همچنین در معادلات ساختاری باید بین متغیرها هم‌خطی چندگانه کم باشد. بررسی درجه هم‌خطی بودن

مجموعاً ۶۵/۸۵ درصد از کل واریناس آن را تبیین می‌کرد [۲۲].

مقیاس قصه عشق استرنبرگ: مقیاس قصه عشق (LSS) آزمونی است که بر اساس نظریه قصه عشق و برای سنجش و شناخت قصه عشق زوجین در دو فرم مردان و زنان و در نهایت، پیش بینی رضایت آنان از روابط صمیمانه‌شان بر اساس تشابه نیمرخ عشق زوج تدوین شده است. هر فرم این مقیاس در برگزیده ۲۵ نوع قصه است و در هشت قصه نقش‌های مکمل وجود دارد که با احتساب نقش‌های مکمل هر فرم این مقیاس سی و سه قصه و نقش را می‌سجد و هر قصه شامل ۴ گویه است، ضریب کلی آزمون برای تمامی قصه‌ها و نقش‌ها به روش بازآزمایی برای گروه مردان و زنان به ترتیب برابر با ۰/۹۹ و ۰/۹۹ دست آمده است، که نشان از پایایی زمانی عالی آزمون دارد [۲۳]. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای قصه‌های عشق در دامنه بین ۰/۶۳ تا ۰/۷۶ به دست آمد که نشان‌دهنده همسانی درونی مناسب مقیاس قصه عشق است.

یافته‌ها

ابتدا به توصیف ویژگی‌های نمونه آماری پژوهش پرداخته می‌شود. فراوانی و درصد توزیع جنسیت و دامنه سنی پژوهش در جدول شماره ۱ و نتایج همبستگی بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه، قصه‌های عشق و رضایت زناشویی در جدول شماره ۲ ارائه شده است. بیشترین همبستگی بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی مربوط به حوزه بازداری بیش از حد و حل تعارض ($r=0.72$, $p=0.05$) بود. نتایج تحلیل همبستگی همچنین نشان داد که قصه‌های مشارکت بیشترین رابطه را با روابط جنسی داشت ($r=0.56$, $p=0.05$).

پرسشنامه توسط/اسمیت و همکاران (۱۹۹۵) انجام شد. نتایج این پژوهش‌ها نشان داد که برای هر طرحواره ناسازگار اولیه، ضریب آلفا از ۰/۸۳ (برای طرحواره خودتجول نیافته/ گرفتار) تا ۰/۹۶ (برای طرحواره نقص/شرم) به دست آمد و ضریب پایایی بازآزمایی در جمعیت غیربالینی بین ۰/۵۰ تا ۰/۸۲ بود. همچنین این پرسشنامه با مقیاس‌های ناراحتی روان شناختی، احساس ارزشمندی، آسیب پذیری شناختی نسبت به افسردگی و نشانه‌شناسی اختلال‌های شخصیت، روایی همگرا و افتراقی (validity discriminant) خوبی نشان داده است [۲۱].

در بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی فرم فارسی این مقیاس در نمونه‌ای از جمعیت دانشجویی ($n=387$; ۲۵۲ دختر، ۱۳۵ پسر)، ضرایب آلفای کرونباخ برای همسانی درونی (internal consistency) برای هر یک از طرحواره‌ها در دامنه‌ای بین ۰/۶۹ (برای ایثار) تا ۰/۸۳ (برای وابستگی/بی‌کفایتی) به دست آمد. نپذیرفتن و اجتناب از بلاتکلیفی (unacceptability and avoidance of uncertainty) برای بلاتکلیفی بازدارنده از عمل (uncertainty leading to inability to act) ۰/۸۴ و برای نمره کل تحمل‌ناپذیری بلاتکلیفی ۰/۸۹ محاسبه شد [۲۲]. روایی سازه، همگرا و افتراقی پرسشنامه طرحواره یانگ از طریق اجرای همزمان مقیاس اضطراب، افسردگی و اضطراب پارانوایا (SCL-25; بک و ایستین، ۱۹۹۳) محاسبه شد. نتایج ضرایب همبستگی پیرسون نشان داد که بین نمره آزمودنی‌ها در هر یک از زیرمقیاس‌های پرسشنامه طرحواره یانگ با مقیاس اضطراب، افسردگی و اضطراب پارانوایا همبستگی مثبت معنادار دارد. نتایج مقدماتی تحلیل عاملی با استفاده از روش مولفه‌های اصلی نشان داد که ۱۱ عامل از پرسشنامه طرحواره یانگ استخراج شد که

جدول ۱. فراوانی و درصد توزیع جنسیت نمونه

جنسیت	فراوانی	درصد	دامنه سنی	میانگین سنی	انحراف استاندارد سنی
زن	۹۷	۵۱/۹	۲۰-۵۹	۳۳/۴۷	۸/۵۴
مرد	۹۰	۴۸/۱	۲۱-۶۲	۳۶/۵۵	۹/۵۴

جدول ۲. همبستگی بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه، قصه‌های عشق و رضایت زناشویی

نوع تعارض	زناشویی	ارتباط‌های زناشویی	حل تعارض	مدیریت مالی	فرار از وقت	جنسی	روابط	فرزندخواندگی	از توجان	دوستان	اقوام و	مذهبی	تجرباتی
بریدگی/طرد	۰/۲۸**	۰/۳۲**	۰/۳۴**	۰/۲۵**	۰/۱۱	۰/۳۰**	۰/۳۰**	۰/۴۱**	۰/۳۸**	۰/۳۸**	۰/۳۸**	۰/۲۰*	
خودپیروی مختل	۰/۳۳**	۰/۳۹**	۰/۴۵**	۰/۳۰**	۰/۳۳**	۰/۵۱**	۰/۵۱**	۰/۴۸**	۰/۴۲**	۰/۴۲**	۰/۴۲**	۰/۲۵**	
محدودیت‌های مختل	۰/۳۹**	۰/۴۳**	۰/۵۴**	۰/۴۳**	۰/۲۹**	۰/۵۶**	۰/۵۶**	۰/۳۹**	۰/۴۱**	۰/۴۱**	۰/۴۱**	۰/۳۶**	
دیگرجهت‌مندی	۰/۵۸**	۰/۲۵**	۰/۴۹**	۰/۲۳**	۰/۳۴**	۰/۴۵**	۰/۴۵**	۰/۳۷**	۰/۳۲**	۰/۳۲**	۰/۳۲**	۰/۳۱**	
بازداری بیش از حد	۰/۶۰**	۰/۶۷**	۰/۷۲**	۰/۴۵**	۰/۳۳**	۰/۵۹**	۰/۵۹**	۰/۴۵**	۰/۳۲**	۰/۳۲**	۰/۳۲**	۰/۲۵**	
قصه‌های گونه	۰/۲۰*	۰/۲۲*	۰/۲۹**	۰/۴۲**	۰/۲۸**	۰/۲۰*	۰/۲۰*	۰/۲۵**	۰/۱۸	۰/۱۸	۰/۱۸	۰/۱۵	
قصه‌های مشارکت	۰/۳۴**	۰/۳۴**	۰/۲۳**	۰/۲۵**	۰/۴۳**	۰/۵۶**	۰/۵۶**	۰/۳۲**	۰/۳۲**	۰/۳۲**	۰/۳۲**	۰/۳۴**	
قصه‌های نامتقارن	۰/۲۷**	۰/۳۵**	۰/۱۷	۰/۲۳**	۰/۰۸	۰/۲۲*	۰/۲۲*	۰/۲۵*	۰/۳۷**	۰/۳۷**	۰/۳۷**	۰/۱۳	
قصه‌های روایی	۰/۱۶	۰/۱۲	۰/۲۴*	۰/۲۸**	۰/۳۲**	۰/۱۴	۰/۱۴	۰/۲۷**	۰/۲۹**	۰/۲۹**	۰/۲۹**	۰/۲۶**	
قصه‌های شیء	۰/۳۰**	۰/۱۰	۰/۲۶**	۰/۲۳*	۰/۱۲	۰/۱۹	۰/۱۹	۰/۱۳	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۸	

در یک جمع‌بندی، به نظر می‌رسد دو حوزه بریدگی/اطرد و خودپیروی و عملکرد مختل به گونه مستقیم و غیرمستقیم (جدول شماره ۵) می‌توانند واریانس رضایت زناشویی را تبیین کنند.

قصه‌های گونه نیز می‌توانند در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه (به ویژه بریدگی/اطرد و خودپیروی مختل) و رضایت زناشویی نقش واسطه‌ای داشته باشند. برای مشاهده اثرهای کل طرحواره‌ها بر قصه‌های گونه و رضایت زناشویی به جدول شماره (۵) مراجعه شود.

با توجه به جدول شماره ۶، شاخص‌هایی که به منظور برازش مطلق مدل به کار می‌روند مطلوب هستند. مقدار χ^2 بدست آمده $1/8$ است که این مقدار در سطح $0/05$ معنادار است. همچنین مقدار گزارش شده در جدول بیانگر میزان خطای کم ($0/08$) با توجه به شاخص RMSEA است. شاخص برازندگی (GFI) و تعدیل یافته برازندگی (AGFI) نیز شاخص برازش قابل قبولی $0/94$ ، $0/91$ داشته است [۲۵، ۲۶]. است.

شکل شماره ۱ نیز مدل نهایی به دست آمده از پژوهش را نشان می‌دهد.

بحث

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش واسطه‌ای قصه‌های عشق در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی بود. نتایج همبستگی نشان داد که بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه، قصه‌های عشق و رضایت زناشویی رابطه وجود داشت.

با توجه به این که هدف اصلی پژوهش نشان دادن نقش واسطه‌ای و رابطه علی بین متغیرها بود برای بررسی روابط بین آن‌ها از مدل سازی معادلات ساختاری استفاده شده است. در این مدل می‌توان روابط بین متغیرها را در قالب میزان تأثیر یک متغیر بر متغیری دیگر نشان داد. البته این نکته را باید در نظر داشت که روابط بین متغیرها در قالب تأثیر مستقیم و غیرمستقیم عنوان می‌شود. به منظور بررسی مدل پژوهش از ماتریس واریانس-کواریانس به عنوان داده ورودی و با توجه به نرمال بودن داده‌ها از روش حداکثر درست‌نمایی استفاده شده است. نتایج نشان داد که از بین قصه‌های عشق، فقط قصه‌های گونه می‌توانند بین طرحواره‌های ناسازگار و رضایت زناشویی نقش واسطه‌ای داشته باشند. جدول ۳، ضرایب استاندارد مسیرها برای مدل آزمون شده را نشان می‌دهد. بررسی ضرایب مسیر در جدول ۳ نشان می‌دهد که اثر مستقیم حوزه بریدگی/اطرد بر قصه‌های گونه $0/28$ و بر رضایت زناشویی $0/24$ و اثر مستقیم حوزه خودپیروی و عملکرد مختل بر قصه‌های گونه و رضایت زناشویی به ترتیب $0/28$ و $0/23$ است.

از آنجا که یکی از اهداف مدل سازی معادلات ساختاری نشان دادن اثرات غیر مستقیم متغیرهای برون‌زاد و بر متغیرهای درون‌زاد است، اثرات غیر مستقیم طرحواره‌های ناسازگار بر رضایت زناشویی در جدول ۴ ارائه شده‌اند. جدول ۴ نشان‌دهنده ضرایب استاندارد غیرمستقیم حوزه بریدگی/اطرد ($0/20$) و حوزه خودپیروی و عملکرد مختل ($0/16$) بر رضایت زناشویی است. بدین معنا که اثر حوزه‌های بریدگی/اطرد و خودپیروی و عملکرد مختل از خلال قصه‌های گونه بر رضایت زناشویی مثبت و معنادار است.

جدول ۳. اثرهای مستقیم استاندارد طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر قصه‌های گونه و رضایت زناشویی

متغیر	بر قصه‌های گونه	t value	بر رضایت زناشویی	t value
از بریدگی/اطرد	0/28	2/60	0/24	3/45
از خودپیروی مختل	0/25	2/33	0/23	2/12
از محدودیت‌های مختل	0/05	0/10	0/04	0/09
از دیگرجهت‌مندی	0/21	3/20	0/15	2/12
از بازداری	0/20	3/15	0/06	0/11

جدول ۴. اثرهای غیرمستقیم استاندارد طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر رضایت زناشویی

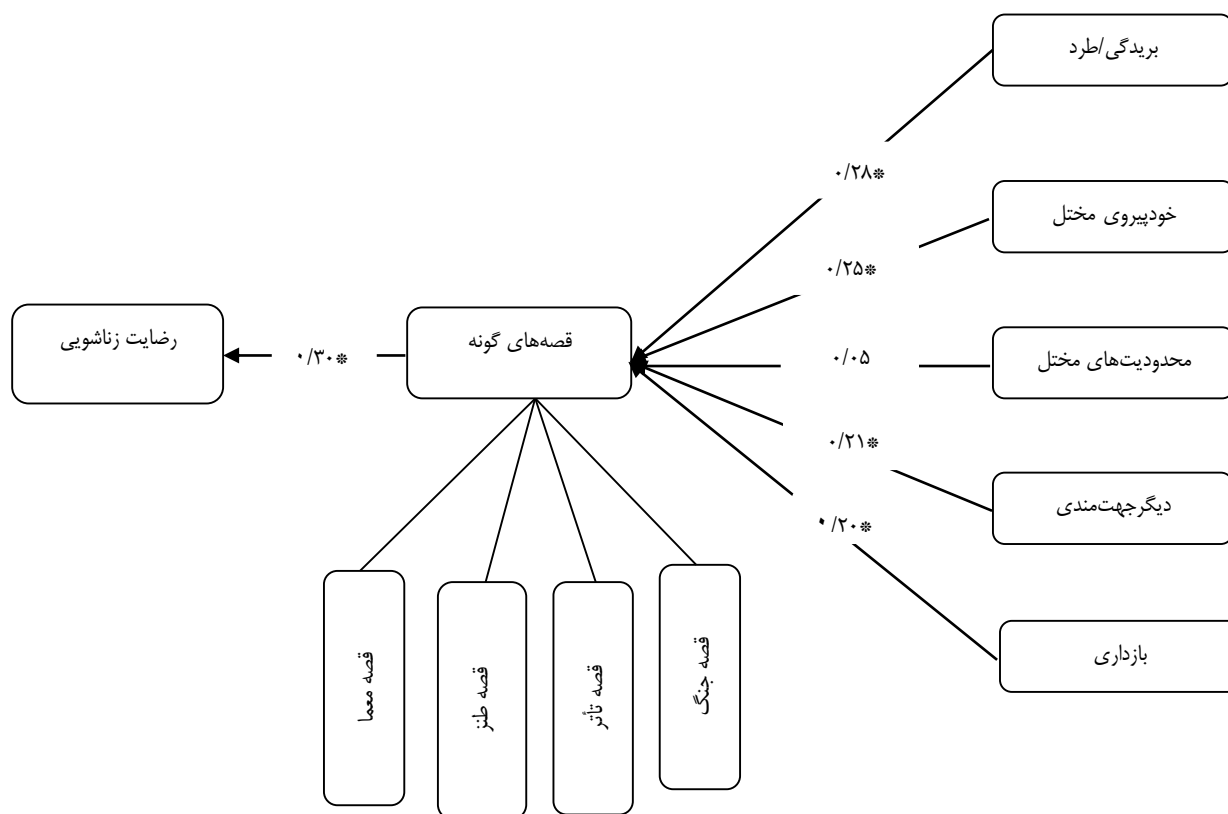
متغیر	بر رضایت زناشویی	t value
از بریدگی/اطرد	0/20	3/35
از خودپیروی مختل	0/11	2/05
از محدودیت‌های مختل	0/01	0/05
از دیگرجهت‌مندی	0/11	2/13
از بازداری	0/03	0/06

جدول ۵. محاسبه اثرهای کل استاندارد طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر قصه‌های گونه و رضایت زناشویی

متغیر	بر قصه‌های گونه	t value	بر رضایت زناشویی	t value
از بریدگی/اطرد	0/17	2/60	0/43	5/23
از خودپیروی مختل	0/11	2/33	0/26	3/21
از محدودیت‌های مختل	0/05	0/10	0/05	0/07
از دیگرجهت‌مندی	0/21	3/20	0/26	3/21
از بازداری	0/20	3/15	0/09	0/16

جدول ۶. شاخص‌های برازندگی مدل

شاخص‌ها	برآورد
۱. مجذور کای / درجه‌ی آزادی	۱/۸
۲. شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)	۰/۹۳
۳. شاخص برازندگی (GFI)	۰/۹۴
۴. شاخص تعدیل یافته‌ی برازندگی (AGFI)	۰/۹۱
۵. جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA)	۰/۰۸

شکل ۱. ضرایب استاندارد مسیرهای نقش واسطه‌ای قصه‌های گونه در رابطه طرحواره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی

از شکل‌گیری مبنای تمام انتخاب‌ها و اقدام‌های فرد می‌شوند. طرحواره‌ها بر مبنای ارتباط فرد با خانواده و مراقبین فرد در دوران کودکی ساخته می‌شوند و بدین ترتیب بعد از شکل‌گیری مبنای نحوه و چگونگی فرد در ارتباطات بعدی زندگی‌اش می‌شود. در واقع این طرحواره‌ها هستند که انتظارات افراد در مورد روابط با دیگران را شکل می‌دهند. از این رو طبق فرآیند جذابیت طرحواره‌ای وقتی فردی بتواند طرحواره‌های فرد مقابل را فعال کند یعنی قصه‌های آن‌ها مشترک باشد و یا به نحوی با یکدیگر همخوانی داشته باشند آن دو فرد جذب یکدیگر می‌شوند. بنابراین می‌توان طرحواره‌ها یکی از پایه‌های اساسی شکل دهنده قصه‌های عشق دانست. با توجه به روابط نظری بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه، قصه‌های عشق و تأثیر آن‌ها بر رضایت زناشویی یافته‌های پژوهش حاضر را می‌توان به شرح زیر تبیین کرد.

در قصه‌های گونه (جنگ، تئاتر، طنز و معما) بر روال یا شیوه حضور در رابطه تأکید می‌شود و نه بر اساس اهداف آن رابطه یا بر اصول زیربنایی فراسوی آن. بنابر این در این قصه‌ها روش حضور،

همچنین نتایج حاصل از تحلیل مسیر نیز نشان داد که قصه‌های گونه می‌توانند در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی نقش واسطه‌ای داشته باشند. این یافته‌ها با نتایج سایر پژوهش‌های انجام شده در مورد رابطه بین طرحواره‌ها و رضایت زناشویی و رابطه آن با ارتباط و سطح صمیمیت زوجین همسو بود. از جمله این موارد می‌توان به /سترنبرگ [۲۴]، یانگ و همکاران [۹] و تیم [۲۵] اشاره کرد. طرحواره‌ها عمیق‌ترین سطوح شناختی هستند و تعیین‌کننده نحوه فکر، احساس و رفتار هستند [۸]. آن‌ها همچنین بر نحوه تفسیر فرد از دنیای پیرامون خود تأثیر می‌گذارند و باعث می‌شوند که رویدادهای پیرامون به گونه‌ای درک شوند که با محتوای طرحواره‌ها همخوان باشد [۲۶]. بنابراین افراد هنگامی که می‌خواهند به اطلاعاتی که پیرامون رابطه خود با دیگران وجود دارد توجه کنند، یا زمانی که سعی می‌کنند این اطلاعات را به یادآورند و حتی در هنگام تفسیر این اطلاعات، تحت تأثیر طرحواره‌های خود هستند [۲۷]. در واقع طرحواره‌ها مرجع اطلاعاتی افراد برای با معنا ساختن دنیای پیرامونی فرد هستند. طرحواره‌ها پس

طرحواره‌ها با تأثیری که بر روی شکل‌گیری قصه‌های عشق دارند اثرات خود را بر رضایت زناشویی اعمال می‌کنند. در واقع مطابق با یافته‌های این پژوهش قصه‌های عشق یکی از مکانیسم‌های تأثیر گذاری طرحواره‌ها بر رضایت زناشویی هستند.

نتیجه‌گیری

بنابراین به طور خلاصه یافته می‌توان نتیجه گرفت که افراد با داشتن قصه‌های عشق و بردن آن‌ها به زندگی بعد از ازدواج خود رضایت زناشویی خویش را می‌توانند افزایش یا کاهش دهند. از یافته‌های به دست آمده می‌توان نتیجه گرفت که طرحواره‌های ناسازگار اولیه عوامل مهمی هستند که در تمام جنبه‌های زندگی فردی و خانوادگی افراد نقش بازی می‌کنند و اهمیت آن‌ها علاوه بر تأثیرگذاری‌شان بر زندگی به نقش دلبستگی در شکل‌گیری آن‌ها نیز برمی‌گردد. طرحواره‌های ناسازگار معمولاً زمانی شکل می‌گیرند که دلبستگی در کودک به خوبی شکل نمی‌گیرد و سبک دلبستگی کودک از دلبستگی ایمن به سمت انواع دلبستگی‌های نایمن از جمله دلبستگی اجتنابی و دلبستگی دوسوگرا پیش می‌رود. در واقع می‌توان گفت دلبستگی‌های نایمن منبع شکل‌گیری بسیاری از انواع طرحواره‌ها هستند و همانطور که نظریه‌های دلبستگی و طرحواره پیش‌بینی می‌کنند تأثیر آن‌ها در سراسر زندگی دامن‌گیر فرد هستند. از این رو فرد بر مبنای دلبستگی‌های زیربنای طرحواره‌ها شکل‌گیری قصه‌های عشق را تحت تأثیر قرار می‌دهند. وقتی فرد زمانی وارد یک رابطه می‌شود که براساس فرضیه جذابیت طرحواره‌ای فرد مقابل طرحواره‌های وی را فعال کند. از این رو اولین سنگ بنای عدم رضایت از زندگی زناشویی در همین ابتدای شکل‌گیری رابطه گذاشته می‌شود. هر فردی با سبک دلبستگی خاص، نوع خاصی از طرحواره‌ها و قصه‌های عشق منحصر به فرد خود وارد یک رابطه عاشقانه می‌شود و کاملاً بر اساس آن‌ها در مورد زندگی زناشویی برنامه‌ریزی می‌کند و اگر با سبک دلبستگی، طرحواره‌های ناسازگار و قصه عشق فرد مقابل در تعارض باشد زندگی زناشویی ناگزیر به عدم رضایت طرفین منجر می‌شود. با توجه به یافته‌های این پژوهش و همچنین تبیین‌های نظری موجود در مورد دلبستگی، طرحواره‌ها و قصه‌های عشق به نظر می‌رسد سنجش آن‌ها در مشاوره‌های پیش از ازدواج ضروری باشد.

منابع

1. Keyes CLM, Shmotkin D, Reff CD. Optimizing Well-Being: The Empirical Encounter of Two Traditions. *J Pers Soc Psychol* 2002;82(6):1007-22.
2. Satkin M, Fathi-Ashtiani A, Ghahvehchi-Hosseini F, Allahverdi S. Prediction of marital satisfaction via emotional and spiritual intelligence. *J Behav Sci*. 2013;8:29-35. [Persian]
3. Holtom-Viesel A, Allan S. A systematic review of the literature on family functioning across all eating disorder diagnoses in comparison to control families. *Clin Psychol Rev*. 2014; 34(1):29-43.

کلید موجودیت و حفظ آن رابطه است. در قصه جنگ آنچه مهم است نبردها و جنگی است که پشت این نبردها در جریان است و نه اهداف خاص این نبردها و نه آن جنگ. در قصه تناتر آنچه اهمیت دارد این است که یکی از دو جفت پیوسته در حال ایفای نقش است حال این نقش هر چه می‌خواهد باشد. در قصه طنز آنچه اهمیت دارد این است که رابطه بین این دو تن سرزنده و شاد است و تا هرگز امکان آن را نمی‌یابد که بیش از حد جدی شود. در قصه طنز برتری با لطیفه، سرزندگی، و دیدن بعد سرگرم کننده چیزها است. به کمک طنز مسیر هر نوع تلاشی برای گفتگوی جدی یا حتی تعارض آفرین منحرف می‌شود. ویژگی اصلی قصه طنز این است که عشق پدیده‌ای عجیب و دارای جنبه‌های مضحک زیادی است. در قصه معما آنچه حایز اهمیت است این است که یکی از دو جفت پیوسته اطلاعاتی پیرامون جفت دیگر کشف می‌کند، حال این اطلاعات هر چه می‌خواهد باشد و هر اهمیتی می‌خواهد داشته باشد. در قصه معما یکی از دو جفت پیوسته در حاله‌ای از رمز و راز فرو رفته است و همراه با تلاش جفت دیگر برای نفوذ در این هاله معمایی که هیچ وقت هم به طور کامل موفقیت‌آمیز نیست داستان به پیش می‌رود [۲۴].

همانطور که توضیحات فوق نشان می‌دهد داشتن قصه‌های گونه رابطه زوجین را به خطر می‌اندازد و رضایت زناشویی آن‌ها را کاهش می‌دهد. اما این قصه‌ها از کجا می‌آیند؟ چگونه شکل گرفته‌اند؟ چه تجاربی محتوای این قصه‌ها را شکل می‌دهد؟ برای بررسی سؤالاتی از این دست، در این پژوهش طرحواره‌های ناسازگار اولیه به عنوان پاسخ در نظر گرفته شد. نتایج تحلیل داده‌ها نیز نشان داد که طرحواره‌ها علاوه بر رابطه با رضایت زناشویی با قصه‌های عشق نیز رابطه معناداری دارند. به عبارت دیگر داشتن طرحواره‌ها که شکل‌گیری آن‌ها از نظر تحولی و تاریخچه رشدی افراد از روزهای آغازین تولد شروع می‌شود می‌تواند شکل‌گیری قصه‌های عشق را در افراد تبیین کنند. به عبارت دیگر یافته‌های پژوهش می‌تواند شکل‌گیری قصه‌های عشق را تبیین کند. از طرف دیگر این سوال نیز که طرحواره‌ها چگونه منجر به کاهش رضایت زناشویی می‌شوند نیز در این پژوهش پاسخی دریافت کرد. به عبارت دیگر نشان داده شد که

4. Lazarus RS, Folkman S. Stress, Appraisal, and Coping. New York: Springer Publishing Company; 1984.
5. Wright MD, Crawford E, Castillo DD. Childhood emotional maltreatment and later psychological distress among college students: the mediating role of maladaptive schemas. *Child Abuse Neglect*. 2009;13(1):59-68.
6. Lopoo LM, DeLeire T. Family structure and the economic wellbeing of children in youth and adulthood. *Soc Sci Res*. 2104;43:30-44.

7. Terri CO, John O. Foster parenting together: assessing foster parent application couple, children and youth Services Review. *Child Youth Serv Rev.* 2014;36:70-8.
8. Dozois DJA, Martin RA, Bieling PJ. Early maladaptive schemas and adaptive/ maladaptive styles of humor. *Cogn Ther Res.* 2009; 33(6): 585-96.
9. Young JE, Klosko JS, Weishaar ME. Schema therapy: A practitioner's guide. New York: Guilford Press; 2003.
10. Zhang D, He H. Personality traits and life satisfaction: A Chinese case study. *Soc Behav Pers.* 2010;38(8):1119-22.
11. Ahmadi F, Aliasghar AF, Borjali M. The comparison of patients suffering from coronary thrombosis with healthy individuals concerning early maladaptive schemas and emotion regulation strategies. *J Behav Sci.* 2014;8:55-63.[Persian]
12. Thimm JC. Mediation of early maladaptive schemas between perceptions of parental rearing style and personality disorder symptoms. *Behav Ther Exp Psychiatr.* 2010;41(1):52-9.
13. Thimm JC. Relationships between early maladaptive schemas and psychological developmental task resolution. *Clin Psychol Psychother.* 2010;17(3):219-30.
14. Hosseini fs, Pakize A, Salari z. The role of early maladaptive schemas and difficulties in emotion regulation in students' anxiety. *J Behav Sci.* 2014;7:297-305.
15. Wright TA, Cropanzano R. Psychological well-being and job satisfaction as predictors of job performance. *J Occup Health Psychol.* 200;5:5:84-94.
16. Hazan C, Shaver PR. Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationships. *Psychol Inq.* 1994;5: 1-22.
17. Heidarali H. Structural equation modeling with Lizrel. Tehran: Samt; 2011. 98 p. [Persian]
18. Bentler PM. Comparative Fit Indexes in Structural Models. *Psychol Bull.* 1990; 107:238-46.
19. Padash Z, Fatehizadeh M, Abedi M, Izadikhah Z. The effect of quality of life therapy on marital satisfaction. *J behav Sci.* 2013;10:363-72.
20. Asfichi AT, Lavasani MQ, Bakhshayesh A. Predicting Marital Satisfaction on the Basis of Attachment Styles and Differentiation of Self. *J Fam Res.* 2013;8:441-63.[Persian]
21. Schmidt NB ,Joiner TE, Young JE, Telch MJ. The schema questionnaire: Investigation of psychometric properties and the hierarchical structure of a measure of maladaptive schemas. *Cogn Ther Res.* 1995;19:295-301.
22. Ahi G, Mohammadifar M, Beshart M. reliability and validity of Young Schema questionair. *J Psychol Educ.* 2007;37:5-20.
23. Parvaneh A, Abolfazl K. the construction and normalization of the love story scale and its relation with marital satisfaction. *Contemp Psychol.* 2007;2:37-49.[Persian]
24. Sternberg RJ. Love is a story: A new theory of relationships. New York: Oxford University Press; 1998.
25. Thimm JC. Mediation of early maladaptive schemas between perception of parental rearing style and personality disorder symptoms. *J Behav Ther Exp Psychiatr.* 2010;41(1): 52-59.
26. Beck JS. Cognitive therapy: Basics and beyond. New York: Guilford Press; 2011. 110 p.
27. Beck AT. The evolution of the cognitive model of depression and its neurobiological. *Am J Psychol.* 2008;165:969-77.